

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
دانشکده الهیات و معارف اسلامی

آگهی دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته: فلسفه و کلام اسلامی

عنوان:

بررسی و مقایسه قضاء و قدر از دیدگاه علامه طباطبایی و علامه حلی

با تکیه بر رساله استقصاء النظر فی القضاء و القدر

دانشجو: محمد مهدی ایلخانی

استاد راهنما: دکتر قاسم‌علی کوچنانی

استاد مشاور: دکتر علی مطهری

داوران: دکتر نادیا مفتونی دکتر مهدی عظیمی

زمان: سه شنبه ۱۴۰۲/۰۶/۲۸ ساعت: ۸:۰۰ تا ۱۰:۰۰

مکان: دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران، سالن دفاع

چکیده:

یکی از موضوعات بسیار مهم و پیچیده و ریشه دار کلامی و فلسفی، موضوع «قضاء و قدر» است که نگاه با تمایزی مانند «سرنوشت» و «قسمت» از آن یاد می‌شود و قبل از اسلام هم مطرح بوده و در ابتدای اسلام هم یکی از بحث‌های حاد آن زمان محسوب می‌شده است. در آموزه‌های اسلام، ایمان به قضاء و قدر واجب شمرده شده است. قضاء و قدر در تقسیمات مختلفی، به قضاء و قدر ذاتی (علمی) و فعلی (عینی)، تکوینی و تشریحی، حتمی و غیرحتمی تقسیم می‌شوند. مسئله اصلی مورد بحث این بوده که چگونه اعتقاد به قضاء و قدر خداوند و اعتقاد به اختیار انسان با هم قابل جمع هستند. بر این اساس، متکلمان و فیلسوفان اسلامی کوشیده‌اند تا تفسیری از قضاء و قدر ارائه دهند تا با اختیار انسان تنافی نداشته باشد. دیدگاه‌های متکلمان و فیلسوفان مختلف در این مسئله با یکدیگر اختلافات قابل توجهی دارد. مسئله پژوهش کنونی این است که میان دیدگاه یک متکلم و یک فیلسوف در موضوع مذکور، چه تفاوت‌ها و شباهت‌هایی وجود دارد. در این نوشتار، در موضوع مورد بحث، میان دیدگاه یکی از متکلمان برجسته (علامه حلی) و یکی از فیلسوفان بزرگ (علامه طباطبایی) بررسی و مقایسه انجام گرفت و شباهت‌ها و تفاوت‌ها میان این دو دیدگاه ذکر شد. نوشتار حاضر به تفصیل دیدگاه علامه حلی و دیدگاه علامه طباطبایی را پیرامون موضوع «ارتباط قضاء و قدر خداوند و اختیار انسان»، با تکیه بر کتاب «استقصاء النظر فی القضاء و القدر» علامه حلی (که تاکنون پژوهش پیرامون آن صورت نگرفته است)، مورد بررسی و مقایسه قرار داده است. از نتایج مهم این مقایسه، می‌توان این‌طور برشمرد که علامه حلی در رساله مذکور، بر خلاف علامه طباطبایی، قول به تفویض را رد نمی‌کند و تنها به رد قول اشاعره (جبر) می‌پردازد و از «امر بین الامرین» سخنی به میان نمی‌آورد.